

Sygn.akt III AUa 834/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Sławomir Bagiński

Sędziowie: SA Teresa Suchcicka

SO del. Grażyna Załęska-Bartkowiak (spr.)

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie 15 marca 2018 r. w B.

sprawy z odwołania B. M.

przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w O.

o prawo do emerytury wojskowej

na skutek apelacji wnioskodawcy B. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 4 października 2017 r. sygn. akt IV U 953/17

oddala apelację.

SSO del. Grażyna Załęska-Bartkowiak SSA Sławomir Bagiński SSA Teresa Suchcicka

Sygn. akt III AUa 834/17

UZASADNIENIE

Decyzją z 16 czerwca 2017 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w O. odmówił B. M. prawa do emerytury wojskowej.

B. M. złożył odwołanie od powyższej decyzji. Wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury wojskowej, przy uwzględnieniu do wysługi emerytalnej okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 6 stycznia 1967 r. do 24 września 1970 r. oraz pozostawania bez pracy w myśl ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o szczególnych uprawnieniach niektórych osób do ponownego nawiązania stosunku pracy w okresie od 31 sierpnia 1982 r. do 15 października 1986 r.

Wojskowy organ emerytalny wniósł o oddalenie odwołania, gdyż w dacie zwolnienia ze służby wojskowej B. M. nie zgromadził 15 lat wysługi emerytalnej.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 4 października 2017 r. oddalił odwołanie i nie obciążył wnioskodawcy kosztami procesu na rzecz Wojskowego Biura Emerytalnego w O..

Sąd ustalił, że w okresie od 25 września 1970 r. do 3 października 1972 r. B. M. był kadetem Wojskowej Szkoły Oficerskiej. Następnie od 4 października 1972 r. do 30 sierpnia 1982 r. pełnił zawodową służbę wojskową, z której został zwolniony na własną prośbę. Decyzją z dnia 12 sierpnia 1983 r. Wojewódzki Sztab Wojskowy w S. odmówił B. M. prawa do emerytury wojskowej, wskazując, że nie spełnia on warunków do świadczenia emerytalnego, gdyż legitymuje się wysługą emerytalną w wymiarze 11 lat, 8 miesięcy i 6 dni – zamiast 15 lat. W latach 90-tych odwołujący zwracał się kilka razy do wojewódzkiego biura emerytalnego o rozważenie możliwości zaliczenia do wysługi emerytalnej okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców. W odpowiedzi na pisma wnioskodawcy organ wojskowy każdorazowo informował o braku podstaw do przyznania świadczenia emerytalnego.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 16 marca 1998 r. skarżący złożył wniosek o ponowne rozpatrzenie prawa do świadczenia emerytalnego, domagając się zaliczenia do wysługi emerytalnej okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 6 stycznia 1967 r. do 24 września 1970 r. oraz okresu pozostawania bez pracy w myśl ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o szczególnych uprawnieniach niektórych osób do ponownego nawiązania stosunku pracy (Dz.U. nr 32, poz.172). Decyzją z dnia 18 maja 1998 r. Wojskowe Biuro Emerytalne odmówiło skarżącemu prawa do emerytury wojskowej. Od powyższej decyzji wniósł odwołanie do Sądu. Wyrokiem z 11 grudnia 1998 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił odwołanie (sygn. akt VU 2948/98). W kolejnych latach skarżący ponownie zwracał się do organu emerytalnego o wyjaśnienie kwestii spełnienia warunków do przyznania mu prawa do emerytury.

W maju 2017 r. złożył wniosek o rozpatrzenie prawa do emerytury wojskowej. W dniu 16 czerwca 2017 r. wydano sporną decyzję, którą odmówiono mu prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy ustalił, że B. M. we wskazanym okresie pracował w gospodarstwie rolnym rodziców, lecz uznał, iż okoliczność ta pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Podkreślił bowiem, że odwołujący po zwolnieniu z zawodowej służby wojskowej w 1982 r. nie spełniał warunku do nabycia prawa do świadczenia emerytalnego określonego w art. 7 obowiązującej wówczas ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (tekst jedn.Dz.U. z 1983r., Nr 29, poz.139), który wymagał w dniu zwolnienia ze służby 15-letniego okresu służby wojskowej w Wojsku Polskim w okresie po dniu 1 listopada 1918 r., a w razie zwolnienia na własną prośbę – 15 lat zawodowej służby wojskowej w Wojsku Polskim. Sąd Okręgowy wskazał też, że art. 8 tej ustawy przewidywał możliwość zaliczenia do wysługi emerytalnej okresów zatrudnienia, równorzędnych z okresami zatrudnienia oraz zaliczalnych do okresów zatrudnienia, o ile żołnierz spełnia warunki określone w art. 7 ustawy tj. posiada 15 lat służby wojskowej. Sąd I instancji wywiódł z tych przepisów wnioszek, że warunkiem nabycia prawa do emerytury wojskowej było posiadanie co najmniej 15 lat zawodowej służby wojskowej, zaś inne okresy, o których mowa w art. 8 tej ustawy mogły jedynie zwiększyć wysługę emerytalną ponad wymagane lata zawodowej służby wojskowej. Tymczasem B. M. w dniu zwolnienia ze służby nie legitymował się 15-letnim okresem służby.

Sąd Okręgowy rozważał prawo odwołującego do emerytury wojskowej również w kontekście aktualnie obowiązujących przepisów tj. ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (tekst jedn.Dz.U. z 2016 r., poz.1037 ze zm.). Przywołał art. 12 tej ustawy, zgodnie z którym emerytura wojskowa przysługuje żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby, który w dniu zwolnienia z tej służby posiada 15 lat służby wojskowej w Wojsku Polskim. Ponadto Sąd wskazał, że zgodnie z art. 56 ww. ustawy – żołnierze zwolnieni ze służby przed dniem wejścia w życie ustawy, którym na podstawie dotychczasowych przepisów prawo do zaopatrzenia emerytalnego nie przysługiwało, prawa tego nie nabywają również na podstawie niniejszej ustawy.

Sąd Okręgowy wskazał także, że dla prawa do emerytury wojskowej bez znaczenia pozostają przywołane w odwołaniu przepisy, w tym ustawa z dnia 24 maja 1989 r. o szczególnych uprawnieniach niektórych osób do ponownego nawiązania stosunku pracy.

Reasumując Sąd I instancji uznał, że B. M. nie spełnił warunków do uzyskania prawa do emerytury wojskowej i dlatego jego odwołanie na zasadzie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 102 k.p.c., odstępując od obciążania odwołującego kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony przeciwnej.

Apelację od tego wyroku wniósł odwołujący. Zaskarżył powyższy wyrok w całości i wyrokowi zarzucił błędną interpretację ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin.

W uzasadnieniu apelacji wskazał, że winny mieć do niego zastosowanie przepisy tej ustawy w brzmieniu obowiązującym w dacie zwolnienia ze służby, które jego zdaniem dawały podstawę zaliczenia do wysługi emerytalnej jego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców. Nadto jego zdaniem zachodziły podstawy do zaliczenia mu do wysługi emerytalnej okresu od 31 sierpnia 1982 r. do 15 października 1986 r. jako pozostawania bez pracy w myśl ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o szczególnych uprawnieniach niektórych osób do ponownego nawiązania stosunku pracy (Dz.U. Nr 32, poz.172).

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie mu prawa do emerytury wojskowej lub uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu.

Apelacja nie formułuje zarzutów prawa procesowego, co skutkuje przyjęciem stanu faktycznego ustalonego przez Sąd Okręgowy jako stanu ustalonego niewadliwie. Ustalenie to sprowadza się do konkluzji, że B. M. pracował w gospodarstwie rolnym rodziców. Spór w niniejszej sprawie koncentruje się jednak na kwestii, czy okoliczność ta ma znaczenie dla prawa do emerytury wojskowej dla odwołującego. Z treści apelacji wynika, że skarżący zarzucił Sądowi I instancji naruszenie prawa materialnego, a w konsekwencji wadliwe przyjęcie przez Sąd, że przepisy nie pozwalają na zaliczenie tego okresu do stażu uprawniającego go do uzyskania emerytury wojskowej.

Konieczne jest zatem dokonanie analizy przepisów, które należy zastosować w przypadku odwołującego celem ustalenia, czy przysługuje mu prawo do dochodzonego świadczenia.

Aktualnie kwestię prawa do emerytury wojskowej reguluje ustawa z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (tekst jedn.Dz.U. z 2017 r., poz. 2252). Ustawa ta nie zawiera regulacji analogicznej do tej, która znajduje się w art. 186 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.Dz.U. z 2017 r. , poz. 1383 ze zm.), wskazującej na możliwość zastosowania przepisów tej ustawy wobec osób, które nie odpowiadały warunkom do uzyskania prawa do emerytury na podstawie przepisów dotychczasowych. W przypadku emerytur wojskowych z brzmienia art. 56 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin wynika wręcz wniosek przeciwny. Wynika bowiem z niego, że żołnierze zwolnieni ze służby przed dniem wejścia w życie ustawy, którym na podstawie dotychczasowych przepisów prawo do zaopatrzenia emerytalnego nie przysługiwało, prawa tego nie nabywają również na podstawie niniejszej ustawy.

W realiach przedmiotowej sprawy oznacza to, że prawo B. M. do emerytury wojskowej należy rozważać w oparciu o przepisy ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, tak jak uczynił to Sąd Okręgowy. Przy czym ustawa ta doznała szeregu nowelizacji.

Sąd I instancji nie ustrzegł się błędu, polegającego na tym, że zastosował wobec odwołującego przepisy w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 kwietnia 1983 r., nadanym ustawą z dnia 23 marca 1983 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz.U. Nr 16, poz.78). Tymczasem odwołujący zakończył służbę dnia 30 sierpnia 1982 r. i z przepisów intertemporalnych ww. ustawy nowelizującej wynika, że do osób zwolnionych ze służby przed dniem wejścia w życie tej noweli stosuje się dotychczasowe przepisy ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (art. 3). Na skutek tej noweli został dodany także art. 77c, który w ustępie 1 wskazywał, że osobom zwolnionym z zawodowej służby wojskowej przed dniem 1 stycznia 1983

r., które nie nabyły uprawnień do emerytury na podstawie przepisów ustawy obowiązujących do dnia 31 grudnia 1982 r., a które spełniają warunki do tych świadczeń na podstawie przepisów ustawy obowiązujących od dnia 1 stycznia 1983 r. – świadczenia ustala się według przepisów obowiązujących do dnia 31 grudnia 1982 r.

Rację ma zatem apelujący, twierdząc, że mają do niego zastosowanie przepisy ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin w brzmieniu obowiązującym w dniu zwolnienia ze służby (30 sierpnia 1982 r.). Jednakże wbrew przekonaniu odwołującego – przepisy te nie przewidują możliwości zaliczenia do jego wysługi emerytalnej pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 6 stycznia 1967 r. do 24 września 1970 r. oraz okresu od 31 sierpnia 1982 r. do 15 października 1986 r. pozostawania bez pracy w myśl ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o szczególnych uprawnieniach niektórych osób do ponownego nawiązania stosunku pracy (Dz.U. Nr 32, poz.172).

Z art. 6 tej ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin w brzmieniu pierwotnym, obowiązującym w dacie zwolnienia się odwołującego ze służby – wynika, że emerytura wojskowa przysługiwała żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, który w dniu zwolnienia z tej służby posiadał 15 lat wysługi emerytalnej, w tym co najmniej 10 lat służby w Ludowym Wojsku Polskim w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. Natomiast w myśl art. 7 ust.1 ww. ustawy w ówczesnym brzmieniu - żołnierzowi, który posiada 10 lat służby w Ludowym Wojsku Polskim, zalicza się do wysługi emerytalnej okresy:

1) czynnej służby wojskowej pełnionej:

a) w Wojsku Polskim od dnia 1 listopada 1918 r.,

b) w polskich formacjach wojskowych za granicą w czasie od dnia 1 września 1939 r. do dnia 13 lutego 1946 r.,

c) w Armii Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich,

d) w innych armiach sojuszniczych w czasie wojny 1939-1945 r.;

2) służby w oddziałach, które prowadziły walkę z hitlerowskim okupantem, działających na obszarze Polski lub innych państw;

3) służby w wojskowych oddziałach ludowych w czasie wojny domowej w Hiszpanii;

4) zatrudnienia wykonywanego przed powołaniem do służby wojskowej;

5) równorzędne z okresami zatrudnienia;

6) zaliczalne do okresów zatrudnienia.

Z art. 7 wynika, że wymienione w nim okresy zalicza się do wysługi emerytalnej. Zatem wzbogacają one okresy, o których mowa w art. 6 ww. ustawy i od których zależy uzyskanie prawa do emerytury wojskowej. Warunkiem doliczenia tych okresów jest jedynie posiadanie 10 lat służby w Ludowym Wojsku Polskim, a ten warunek był przez odwołującego spełniony. Przy czym 15 lat wysługi emerytalnej należy zgromadzić do dnia zwolnienia ze służby. Zatem bez znaczenia dla prawa do emerytury wojskowej pozostaje okres po zakończeniu tej służby, czyli okres od 31 sierpnia 1982 r. do 15 października 1986 r. Nadto na marginesie podnieść należy, że w myśl przywołanej przez odwołującego jako podstawa do zaliczenia do okresu ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne (Dz.U. Nr 32, poz.172), która ma zastosowanie do byłych żołnierzy zawodowych na podstawie art. 12¹ dodaną ustawą z dnia 7 grudnia 1989 r. o zmianie ustawy o szczególnych uprawnieniach niektórych osób do ponownego nawiązania stosunku pracy (Dz.U. Nr 64, poz.391) – nałożony jest jedynie obowiązek ponownego przyjęcia do służby. Ustawa ta nie zawiera natomiast żadnych uregulowań w kwestii obliczania wysługi emerytalnej żołnierzy zawodowych.

Rozważając natomiast możliwość zaliczenia odwołującemu pracy w gospodarstwie rolnym swych rodziców, konieczne było ustalenie, czy jest okres to okres „równorzędny z okresami zatrudnienia” (pkt 5) lub „zaliczalny do okresów zatrudnienia” (pkt 6). W dacie zwolnienia ze służby odwołującego obowiązywała ustawa z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 3, poz.6), wedle której należy interpretować przywołane powyżej terminy. W art. 9 tej ustawy, który wymieniał enumeratywnie okresy równorzędne z okresami zatrudnienia, brak jest wyszczególnionej pracy w gospodarstwie rolnym. Natomiast okresy zaliczalne z okresami zatrudnienia wymieniał art. 10 ww. ustawy. Spośród wyszczególnionych w tym przepisie okresów, w realiach przedmiotowej sprawy jedynie do rozważenia pozostaje okres wymieniony w ust. 1 pkt 15 tj. okresy uznane w odrębnych przepisach za zaliczalne do okresów zatrudnienia.

W ten sposób ustawodawca dokonał odesłania do przepisów obowiązującej w dacie zwolnienia ze służby odwołującego ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników (Dz.U. Nr 32, poz. 140). Ustawa ta przewidywała możliwość zaliczenia pracy w gospodarstwie rolnym w bardzo zawężonym zakresie, po spełnieniu rygorystycznych wymogów. W myśl art. 43 ust. 5 tej ustawy ustawodawca przewidział bowiem możliwość zaliczenia pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 lat życia, do okresu zatrudnienia, od którego zależy przyznanie emerytury, jeśli wnioskodawca spełnił następujące warunki:

- był następcą rolnika, który nie przejął gospodarstwa rolnego i dla którego praca w tym gospodarstwie stanowiła wyłączone źródło utrzymania;
- po przekazaniu gospodarstwa przez rolnika innej osobie był zatrudniony co najmniej 5 lat.

Regulacja ta przyznawała zatem swoiste „odszkodowanie” za to, że rolnik nie przekazał wnioskodawcy gospodarstwa rolnego, a wnioskodawca zmuszony był przez to podjąć zatrudnienie poza rolnictwem. Jednak warunkiem zaliczenia mu pracy w gospodarstwie rolnym było pozostawanie w zatrudnieniu (w przedmiotowej sprawie – w służbie wojskowej) jeszcze przez 5 lat po przekazaniu gospodarstwa przez rolnika. Odwołujący tego wymogu nie spełnił. Pełnił bowiem służbę do dnia 30 sierpnia 1982 r. Natomiast z zaświadczenia złożonego przez niego do akt rentowych wynika, że rodzice byli właścicielami gospodarstwa rolnego do 15 października 1985 r. To powoduje, że odwołujący nie spełnił przesłanki z art. 43 ust. 5 ww. ustawy, a tym samym jego okres pracy w gospodarstwie rolnym nie wypełnia znamion okresu zaliczalnego do okresów zatrudnienia. Oznacza to, że odwołujący nie może wzbogacić o ten okres swej wysługi emerytalnej. W konsekwencji w dniu zakończenia służby miał on wysługę emerytalną w wymiarze 11 lat, 8 miesięcy i 6 dni – zamiast 15 lat. Nie przysługuje mu więc prawo do emerytury wojskowej.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Apelacyjny uznał, że choć Sąd I instancji błędnie przywołał przepisy, wedle których należało rozstrzygnąć prawo odwołującego do emerytury wojskowej, to jednak wyrok odpowiada prawu. Sąd Okręgowy dokonał bowiem prawidłowych ustaleń, że B. M. nie przysługuje prawo do emerytury wojskowej, gdyż w dniu zwolnienia ze służby nie zgromadził 15 lat.

Z tych względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

SO del. Grażyna Załęska-Bartkowiak SSA Sławomir Bagiński SSA Teresa Sucheicka